

УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

НА

ДИПЛОМНА РАБОТА

(ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ)

СЪДЪРЖАНИЕ	стр.
1 ВЪВЕДЕНИЕ	3
2 РАЗРАБОТВАНЕ НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ	3
2.1 Дипломантски семинар	3
2.2 Избор за тема за дипломна работа	3
2.3 Подаване на предложение за дипломна работа и етична форма	4
2.4 Предаване на дипломната работа	4
2.5 Научен ръководител	4
3 СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА	5
3.1 Структура на дипломната работа	5
3.2 Заглавна страница	5
3.3 Подписана декларация за авторство	6
3.4 Резюме	6
3.5 Благодарности	6
3.6 Съдържание	6
3.7 Списък със съкращения	6
3.8 Списък с таблиците и фигурите	6
3.9 Въведение	6
3.10 Литературен обзор	7
3.11 Методика на изследването	7
3.12 Резултати	7
3.13 Дискусия	8
3.14 Заключение/Препоръки	8
3.15 Приложения	8
3.16 Библиография	8
4 ПОДВЪРЗВАНЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА	10
5 ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА	10

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Дипломната работа е важна част от вашето обучение като студенти във ВУМ. Тя интегрира познанията, които сте получили по изучаваните през курса на обучение дисциплини. За успешното ви представяне е желателно да изберете тема, която ви е интересна и ще може да й отделите достатъчно време за разработване. Дипломната работа позволява да доразвиете когнитивните си способности, аналитичното мислене и да се усъвършенствате в конкретна област от вашата специалност.

Дипломната работа е самостоятелен проект на студента. В процеса на разработването ѝ ще получите помощта на специално назначен ваш научен ръководител, който ще ви съдейства при всеки етап от написването на дипломната работа.

Трябва да запомните, че дипломната работа не следва да се възприема като по-дълга курсова работа. При нейното написване следва да направите проучване, да съберете първична информация, да я обработите с подходящи методи и да представите адекватно резултатите от проучването си. По този начин вие развивате себе си и показвате на научния си ръководител и рецензента, че можете да боравите с научна информация, притежавате критично мислене и широк поглед върху света около вас.

Разработването на дипломната работа отнема много време. Ето защо ви съветваме да си планирате времето правилно и да си разпределите задачите равномерно. Често срещана грешка е студентите да пишат проектите си по-малко от месец преди крайната дата за предаването им, след което остават разочаровани от получената оценка.

Политиката на ВУМ е към нулева толерантност спрямо плагиатството и разработването на проекта от лице, различно от студента. При доказано плагиатство, написване на дипломната работа от трето лице или друга установена неетична практика при написването и предаването на дипломната работа, студентът ще бъде санкциониран съгласно действащите правилници и ще трябва да напише нова дипломна работа.

2. РАЗРАБОТВАНЕ НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

2.1 Дипломантски семинар

По време на курса на обучението си ще бъде проведен дипломантски семинар през последната година от обучението ви, по време на който ще бъдат разглеждани основните въпроси, които възникват при разработване на дипломната работа. Посещението на семинара е задължително.

2.2 Избор за тема за дипломна работа

Изборът на тема е ключов при написване на дипломната работа. Желателно е да се спрете на област, в която се чувствате комфортно (маркетинг, човешки ресурси, финанси, прогнозиране, оперативна дейност и др.) и ви допада. Преди да изберете тема, проучете наличната научна литература. Това ще ви помогне да наберете достатъчно публикации, които да анализирате в дипломната си работа. Също така, преди да се спрете на тема, проучете от къде и как може да съберете първична и вторична информация. Понякога темата може да изглежда много лесна и да се спрете на нея, но да изпитате затруднения при намиране на данни за аналитичната част на дипломната работа. Препоръчваме ви да се спрете на тема, която се отнася до фирмата, в която провеждате втория си задължителен летен стаж (след втори курс). По този начин, проектът, който разработвате за летен стаж ще ви помогне при написването на дипломната работа. За тема може да се консултирате и с преподавателите от съответната катедра.

2.3 Подаване на предложение за дипломна работа и етична форма

В срок, определен за съответната учебна година и оповестен официално, следва да подадете в Учебен отдел заявление за тема за дипломна работа. Подайте 3 заглавия в предпочитан от вас ред. Можете да посочите и предпочитания от Вас научен ръководител. В срок до две седмици след крайния срок за подаване на проекто-заглавие, ще ви бъде одобрена темата на дипломната работа и определен научен ръководител и рецензент в зависимост от областта, в която попада темата ви и заетостта на преподавателите. Имайте предвид, че одобреното заглавие е само работно и може да бъде доуточнено или променено от вас след съгласуване с научния ръководител.

В срок, определен за съответната учебна година и оповестен официално, трябва да предадете и етична форма за разработване на дипломна работа, ако това е включено като изискване за вашата специалност. За това изискване ще получите инструкции по време на дипломантския семинар, както и писмени инструкции през електронната система за обучение на ВУМ.

2.4 Предаване на дипломната работа

Пълната чернова на дипломната работа следва да бъде предадена на научния ви ръководител в срок, определен от научния ви ръководител и съобразен с крайните дати за предаване на дипломната работа. Той ще я прочете и ще ви върне коментари по ръкописа в срок от 4 седмици. Следва да си насрочите среща с научния ръководител, на която да обсъдите промените, които да бъдат направени по ръкописа. Ако не спазите срока за предаване на черновата, ще се забавите при финализиране на дипломната си работа, с всички произтичащи от това последици.

Крайният вариант на дипломната работа следва да има между 10,000 и 14,000 думи, ако не е указано друго в допълнителни указания за вашата специалност, включително таблици, фигури, схеми, но без приложенията (те не се включват в общия обем на дипломната работа). Дипломната работа следва да бъде предадена в учебен отдел в 2 екземпляра в установения срок. Приемат се само дипломни работи, които са разписани на заглавната страница от научния ръководител.

При закъснение в срока на предаване на дипломната работа (дори с един ден!), защитата на студента се отлага за следващата изпитна сесия.

Дипломната работа следва да бъде форматирана съобразно изискванията. На интернет страницата на ВУМ е качен образец на файл, който може да използвате при написване на текста на дипломната работа.

Студентът следва да предаде и електронна версия на дипломната си работа под формата на **един** текстов документ във версия WORD. Електронната версия на дипломната работа ще бъде проверена за плагиатство. До защита се допускат единствено дипломни работи, преминали електронна проверка за плагиатство.

2.5 Научен ръководител

За подпомагане на разработването на дипломната си работа ще ви бъде назначен научен ръководител съобразно одобрената тема. Неговата задача е да ви подпомага и съветва при написването на работата, а не да я напише вместо вас. **Вие следва да си насрочите поне 3 срещи с научния си ръководител, като инициативата трябва да бъде ваша, а не на ръководителя.**

На първата среща следва да дискутирате съдържанието на темата, методиката на изследването, насоките на литературния обзор, график на провеждане на проучването, както и да уточните датата на следващата среща. Бъдете подготвени за срещата. Не е задача на научния ръководител да ви даде литературните източници за дипломната работа или да разработи методиката на проучването – това е

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ МЕЖДУНАРОДЕН КОЛЕЖ

ваша задача! На първата среща следва вие да ги представите на научния си ръководител и да ги дискутирате с него.

На втората среща вече трябва да представите литературния обзор на дипломната си работа.

На третата среща следва да предадете на научния си ръководител пълна чернова на дипломната си работа.

Разбира се, може да имате и повече срещи с научния си ръководител. Може да комуникирате и по имейл за уточняване на някои въпроси по темата, но срещите с ръководителя лице в лице са задължителни. Той трябва да добие представа за напредъка ви по дипломната работа, за да може да я одобри и да постави оценка. Ако не предадете литературния обзор или черновата на дипломната работа, а предадете направо дипломния проект, научният ръководител няма право да ви одобри дипломната работа и да я допусне до рецензиране.

3. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

3.1 Структура на дипломната работа

Дипломната работа трябва да бъде с обем 10,000-14,000 думи, ако нямате допълнителни указания за това. Чрез нея вие ще представите в стандартизиран вид вашето проучване.

Структура на дипломната работа:

- Заглавна страница
- Подписана декларация за авторство
- Резюме
- Благодарности
- Съдържание
- Използвани съкращения
- Списък на таблиците и фигурите

Основни глави на дипломния проект (в скоби е посочен приблизителния обем на главата в брой думи – може да е и различен, но трябва да се съгласува с научния ръководител)

- Въведение 1,000-1,500
- Литературен обзор 2,500-3,000
- Методика на изследването 1,500-2,000
- Резултати 2,000-3,000
- Дискусия 2,000-3,000
- Заключение и препоръки 1,000-1,500
- Приложения
- Библиография

Всяка част от дипломната работа трябва да започва на нова страница.

3.2 Заглавна страница

Заглавната страница включва вашето пълно име, заглавието/темата на дипломната работа, името на научния ръководител, датата на предаване на дипломния проект (попълва се на ръка при предаването му). Заглавието следва да е кратко и да отразява точно съдържанието на работата.

3.3 Подписана декларация за авторство

Дипломната работа включва изрична декларация подписана от студента, че той е неин автор изцяло, с изключение на правилно цитираните части от текста. С подписа си студентът поема моралната и административна отговорност за плагиатство и разработването на проекта от трето лице.

Текст на декларацията:

“С настоящото декларирам, че дипломната работа е разработена само от мен, не е написана от друго лице, не съм използвал неправомерно литературни източници без да са цитирани или дипломни и курсови работи, реферати или други подобни източници от платени или безплатни сайтове. Дипломната работа не е била представяна в друго учебно заведение като дипломна или курсова работа, реферат или под друга форма от мен или трето лице.”

3.4 Резюме

Резюмето е около 250-300 думи и да отразява вярно и точно съдържанието на дипломната работа. То следва да включва целта и задачите на проучването, методиката на изследването, основните резултати и изводи. Резюмето се пише в трето лице и в сегашно време.

3.5 Благодарности

Всички лица, които са ви съдействали за написването на проекта трябва да бъдат споменати – научен ръководител, библиотекар(и), анкетирани лица (не е необходимо да се посочват имената им), други преподаватели и трети лица, помогнали при изследването.

3.6 Съдържание

Посочва страницата, от която започва всяка част от дипломната работа. Съдържанието включва главите и номерираните параграфи и подпараграфи към тях, ако има такива.

3.7 Списък със съкращения

Всички съкращения трябва да бъдат изведени в списък преди основния текст. Когато се използват за първи път в текста се поставят в скоби след пълния текст на израза, за който се отнасят, например: анализът на силните и слаби страни, възможностите и заплахите (SWOT) показва ...

3.8 Списък с таблиците и фигурите

Списъкът включва всяка таблица и фигура в текста, нейния номер и страницата, на която е в текста. Таблиците и фигурите се номерират поотделно с последователна номерация, съобразно образеца. Те имат кратко заглавие, което представя съдържанието им. Ако таблицата/фигурата не е разработена от автора се посочва и източника ѝ,

3.9 Въведение

Въведението обикновено е последната част от проекта, която се пише. То поставя концептуалната рамка на изследването и служи като ориентир в дипломната работа. В него се дава отговор на следните въпроси:

- Какъв проблем се изследва?
- Защо се изследва точно този проблем?

- Защо се изследва точно тази фирма/държава/регион/вид туризъм/отрасъл/пазарен сегмент?
- Какви са целта и задачите на изследването?
- Какви хипотези ще бъдат проверени (ако има такива)?
- Кой ще се ползва от резултатите от изследването?
- Как това изследване ще допринесе за развитие на научното познание?
- Какви ще са практическите ползи от изследването?

Добре е във въведението да се резюмират най-общо основните елементи на методиката на изследването, без да се навлиза в детайли: източници (първични и вторични) на информация, метод за анализ и др.

3.10 Литературен обзор

Целта на литературния обзор е да покаже какво вече е направено във вашата тематична област и, че не се "открива топлата вода". Обзорът показва същността и съдържателните елементи на понятията, връзките между понятията, пропуските в научната литература (недостатъчно изследвани области).

В литературния обзор следва да ползвате поне 30 академични литературни източника, от които поне 20 чуждестранни. Под "академичен литературен източник" се разбират: учебници, монографии и статии в реферирани списания. Може да използвате и други източници, но те няма да се броят към минималните изисквания. Насочете се към най-нови източници (последните 5 години), както български, така и чуждестранни.

Не забравяйте да ползвате наличния библиотечен фонд на ВУМ, както и електронните списания, до които ВУМ е абониран – EBSCO и ScienceDirect. За повече информация се обърнете към Библиотечно-информационния център на ВУМ.

3.11 Методика на изследването

Тази глава на дипломния проект описва методите, използвани за постигане на целите и задачите на изследването. Може да приложите количествени и качествени методи, самостоятелно или в съчетание, в зависимост от темата, целта и задачите на дипломната работа. Описват се:

- Източници на данни (първични и вторични)
- Методи за събиране на данни
- Методи за обработване на събраните данни
- Използван въпросник (ако има такъв – слага се в приложение)
- Брой анкетирани лица
- Брой отговорили
- Времеви рамки на изследването (кога е проведено, колко време е продължило)
- Трудности при събирането и обработване на данните
- Начин на кодиране на данните и т.н.

Целта на главата е да посочите *какво* сте направили и *защо* сте го направили. При анализа на данните може да използвате SPSS, Excel или други софтуерни продукти.

3.12 Резултати

В тази глава посочват резултатите от вашето изследване. Тук следва да отговорите на целите и задачите поставени във Въведението – потвърждават ли се хипотезите ви или не. Представете резултатите обективно, независимо дали потвърждават предварителните ви допускания или не. Използвайте

активно таблици и фигури (схеми, графики, органограми, карти и други), за да илюстрирате нагледно получените резултати.

3.13 Дискусия

Тук следва да обясните:

- Кой са причините за получените резултати?
- Потвърждават ли или не резултатите от други подобни изследвания (вече обяснени в Литературния обзор)?
- По какъв начин вашето изследване доразвива литературата по избраната тема?
- Какъв е практическият смисъл на получените от вас резултати?

3.14 Заключение/Препоръки

Заключението резюмира направеното в предходните глави, дава насоки за бъдещи изследвания, посочва ограниченията на изследването. При дипломни работи, фокусирани върху конкретна фирма трябва да се дадат и конкретни препоръки за преодоляване на проблемите на фирмата, изведени в предходните две глави от дипломната работа.

3.15 Приложения

Приложенията не се включват в общия обем на дипломния проект. Като приложения могат да се включат първични данни, таблици и фигури с големина над ½ страница, използвани въпросници в проучването и т.н. Приложенията се номерират последователно на появата им в основния текст с арабски цифри и имат кратко заглавие. Към всяко приложение трябва да има препратка в текста. Броят на приложенията следва да бъде минимален и да включва само необходимия илюстративен материал.

3.16 Библиография

При написването на дипломната работа ще използвате различни публикации, които трябва да бъдат правилно цитирани. Цитирайте ВСИЧКИ литературни източници, които сте използвали при разработване на проекта. Пропускането на позоваване на източник, който реално сте ползвали, може да доведе до обвинение в плагиатство с всички произтичащи от това последици. Всички цитирани в текста източници следва да бъдат посочени в библиографията в края на дипломната работа и обратно – всички източници от библиографията трябва да бъдат цитирани в текста. Не посочвайте източници, които не сте чели!

При цитиране в текста използвайте системата (Автор, Година):

Цитирания в текста:

(Фамилия на автора, Година на публикацията) - например - (Петров, 2007), (Kotler, 2006)

Цитиране в текста при двама автори:

(Фамилия и Фамилия, Година на публикацията) - например - (Петров и Димитров, 1998), (Kotler and Armstrong, 2009)

При трима и повече автори – пише се фамилията на първия автори и се добавя 'и кол.'/'et al':

**ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ
МЕЖДУНАРОДЕН КОЛЕЖ**

(Фамилия и кол., Година на публикацията) - например - (Ракаджийска и кол., 2005), (Jones et al, 1991)

Използвайте букви а, b, с и т.н. след годината на публикация, за да обозначите различни публикации на едни и същ автор(и), излезли от печат в една и съща година:

(Петров, 2007а), (Петров, 2007b), (Kotler, 2006а), (Kotler, 2006b)

Когато трябва да цитирате няколко публикации едновременно, подредете публикациите по азбучен или хронологичен ред:

(Norman 1988, Jones 1996а, Jones 1996b) или (Jones 1996а, Jones 1996b, Norman 1988)

Кратките цитирания (до 1 ред) се поставят в двойни кавички в абзаца и след тях се посочва автора, годината на публикация и страницата:

"Мегабрандингът убива уникалността" (Зийман, 2007:81).

При по-дълги цитирания – отделете ги на нов ред, с отстъп от 1,27 см от лявата и дясната страна на страницата, без кавички, с посочен автор, година на публикация и страница:

Основната задача на маркетинга на взаимоотношенията не се заключава в осъществяване на връзки между отделните пазарни субекти, а се свежда до активна комуникация между тях (Станимиров, 2007:62).

Ограничете използването на дълги цитирания. Те не трябва да надвишават 8 реда всеки. На една страница не повече от половината може да бъде заета от цитирания.

В библиографията на края на дипломната работа използваните публикации се подреждат по азбучен ред на фамилиите на първите автори в следния формат:

книга:

Станимиров, Е. (2007) *Управление на връзките с клиентите. Концептуални основи*. Варна: Наука и изкуство, Икономически университет – Варна

Balchin, P. and Bull, G. (1987) *Regional and Urban Economics*. London: Harper

статия в списание:

Buhalis, D. (2000) Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management* 21(1), pp. 97-116

глава от книга:

Bachvarov, M. (2006) Tourism in Bulgaria. In Hall, D., M. Smith, B. Marciszewska (ed.) (2006) *Tourism in New Europe. The challenges and opportunities of EU enlargement*. Wallingford: CAB International, pp. 241-255

статия във вестник:

Ангарев, П. (2009) *Български енергиен холдинг 2.0*. София: в-к Капитал, 20.11.2009

източник от интернет:

Wirtz, J., S. Kimes, J. Ho, P. Patterson (2002) Revenue management: resolving potential customer conflicts. *Working Paper Series*. School of Hotel Administration, Cornell University. URL: <http://www.hotelschool.cornell.edu/chr/pdf/showpdf/chr/research/working/revenuemanage.pdf> (Accessed on 16.12.2005)

При неизвестен автор името на автора се замества с Анон./Anon.

4. ПОДВЪРЗВАНЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Дипломната работа се подава в 2 еднакви екземпляра. Единият трябва да е подвързан с твърди корици, а другият може да е и със спирала (гребен).

5. ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Всяка дипломна работа получава две оценки – от научния ръководител на дипломанта и от рецензент. В случай на разминаване с повече от 0.50 единици (по шестобалната система) се назначава трети оценяващ (арбитър), а крайната оценка се определя чрез консенсус между всички проверяващи (научен ръководител, рецензент, арбитър). Всяка една от главите на дипломния проект има различно тегло в крайната оценка на дипломната работа:

• Въведение	10%
• Литературен обзор	20%
• Методика на изследването	10%
• Резултати	20%
• Дискусия	20%
• Заключение и препоръки	10%
• Общо представяне на дипломната работа	10%

Възможно е да получите допълнителни указания за съдържанието и оценяването на дипломните работи за Вашата специалност.

По време на изпитната сесия студентът защитава дипломната си работа пред комисия. Изпитната комисия потвърждава, повишава или понижава оценката на писмената част, определена от научния ръководител, рецензента и арбитъра, ако има такъв. Крайната оценка е средна аритметична между оценката на писмената част и оценката от защитата. Оценката на комисията се определя с консенсус между нейните членове. Оценката на комисията е окончателна и не подлежи на обжалване. При доказано плагиатство или случай на написване на дипломната работа от трето лице, дипломантът получава оценка „Слаб 2” дори и дипломната работа да е била приета от научния ръководител, да е минала електронната проверка за плагиатство и оценена положително от рецензента.

УСПЕХ!